

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

AVIZ

**privind constatarea circumstanțelor care justifică interimatul
funcției de Președinte al Republicii Moldova pentru exercitarea
obligației constituționale de dizolvare a Parlamentului și de stabilire
a datei alegerilor parlamentare anticipate**

(Sesizarea nr.113f/2019)

CHIȘINĂU

9 iunie 2019

AVIZ PRIVIND CONSTATAREA CIRCUMSTANTELOR CARE JUSTIFICĂ
INTERIMATUL FUNCȚIEI DE PREȘEDINTE AL REPUBLICII MOLDOVA

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Mihai POALELUNGI, *președinte*,
dnei Raisa APOLSCHII,
dlui Aurel BĂIEȘU,
dlui Corneliu GURIN,
dlui Artur REȘETNICOV,
dlui Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dnei Ludmila CHIHAI, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă pe 8 iunie 2019
și înregistrată pe aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următorul aviz:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională pe 8 iunie 2019 de către domnii Serghei Sîrbu, Igor Vreamea și Vladimir Cebotari, deputați în Parlamentul Republicii Moldova, în baza prevederilor articolelor 4 alin. (1) lit. f) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 4 alin. (1) lit. f) și 38 alin. (1) din Codul jurisdicției constituționale și 135 alin. (1) lit. f) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 28 din 17 octombrie 2017.

2. Autorii sesizării i-au solicitat Curții Constituționale:

„1. Constatarea circumstanțelor care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova pentru asigurarea exercitării atribuțiilor constituționale în scopul:

- constatării circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului de legislatura a X-a;

- semnarea Decretului privind dizolvarea Parlamentului și stabilirea datei alegerilor parlamentare anticipate.

2. Instituirea interimatului funcției de Președinte al Republicii Moldova pentru exercitarea atribuțiilor constituționale.”

3. Curtea a decis să examineze admisibilitatea împreună cu fondul cauzei.

4. La ședința publică a Curții, sesizarea a fost susținută de către dl deputat Igor Vreamea, autor al sesizării.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

5. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 85 Dizolvarea Parlamentului

„(1) În cazul imposibilității formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni, Președintele Republicii Moldova, după consultarea fracțiunilor parlamentare, poate să dizolve Parlamentul.

(2) Parlamentul poate fi dizolvat, dacă nu a acceptat votul de încredere pentru formarea Guvernului, în termen de 45 de zile de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de investitură.

[...]”.

Articolul 91 Interimatul funcției

„Dacă funcția de Președinte al Republicii Moldova devine vacantă sau dacă Președintele este demis ori dacă se află în imposibilitatea temporară de a-și exercita atribuțiile, interimatul se asigură, în ordine, de Președintele Parlamentului sau de Primul-ministru.”

Articolul 135 Atribuțiile

„(1) Curtea Constituțională:

[...]”

f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova sau **interimatul funcției de Președinte**, precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;”

ÎN FAPT

6. Pe 9 martie 2019, prin Hotărârea nr. 4, Curtea a confirmat rezultatele alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019 și a validat mandatele deputaților aleși în Parlamentul de legislatura a X-a.

7. În termen de trei luni (90 zile) de la validare, Parlamentul urma să constituie organele de conducere ale Parlamentului și să formeze Guvernul. Până pe data de 7 iunie 2019 inclusiv nu au fost constituite nici organele de lucru ale Parlamentului, nici Guvernul.

AVIZ PRIVIND CONSTATAREA CIRCUMSTANTELOR CARE JUSTIFICĂ
INTERIMATUL FUNCȚIEI DE PREȘEDINTE AL REPUBLICII MOLDOVA

8. Pe 8 iunie 2019, după expirarea termenului constituțional de trei luni, 61 de deputați s-au convocat în ședință și au votat un șir de acte legislative.

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor sesizării

9. Autorii sesizării susțin că șeful statului este obligat să demareze fără întârziere procedurile de dizolvare a Parlamentului și să stabilească data alegerilor anticipate, deoarece pe data de 8 iunie 2019, după expirarea termenului constituțional de trei luni (90 zile), Parlamentul de legislatura a X-a nu-și avea formate organele de conducere și nu fusese investit Guvernul.

10. Așadar, inacțiunea Președintelui în materie de inițiere a procedurilor de dizolvare a Parlamentului constituie o imposibilitate temporară a Președintelui de a-și exercita atribuțiile, fapt care justifică instituirea interimatului funcției de Președinte pentru asigurarea exercitării acestei obligații constituționale.

B. Aprecierea Curții

(a) Cu privire la competența Președintelui de dizolvare a Parlamentului

11. Curtea reține că, potrivit articolului 85 alin. (1) din Constituție, după consultarea fracțiunilor parlamentare, Președintele Republicii Moldova poate să dizolve Parlamentul în cazul imposibilității formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de trei luni.

12. Articolul 85 alin. (1) din Constituție a fost interpretat de-a lungul timpului, în jurisprudența constituțională, ca impunând, de fapt, o obligație a Președintelui Republicii Moldova de a iniția dizolvarea Parlamentului, atunci când o cer circumstanțele, *i.e.* depășirea termenului de trei luni.

13. Astfel, în Hotărârea nr. 30 din 1 octombrie 2013, Curtea a scos în evidență această obligație la §§ 75, 76 și 77. Indiferent de circumstanțele care au determinat lipsa votului de încredere, eșuarea formării noului Guvern în termen de trei luni conduce, în mod inevitabil, la dizolvarea Parlamentului.

14. În Hotărârea nr. 29 din 24 noiembrie 2015, Curtea a notat că prerogativa Președintelui Republicii Moldova de a dizolva Parlamentul constituie o garanție constituțională, care permite soluționarea și deblocarea unei crize instituționale (§ 35).

15. În Decizia nr. 13 din 16 decembrie 2015, care a avut la bază o sesizare semnată de dl Igor Dodon, pe atunci deputat în Parlamentul Republicii Moldova, Curtea a reiterat că termenul de trei luni este un termen general de formare a Guvernului, care începe să curgă de la data apariției circumstanțelor care au determinat necesitatea formării unui nou

AVIZ PRIVIND CONSTATAREA CIRCUMSTANTELOR CARE JUSTIFICĂ
INTERIMATUL FUNCȚIEI DE PREȘEDINTE AL REPUBLICII MOLDOVA

Guvern, și că Președintele Republicii Moldova este obligat să dizolve Parlamentul după depășirea acestui termen (§§ 16-17).

16. Prin urmare, este indubitabil că dl Igor Dodon, Președintele Republicii Moldova, a cunoscut această obligație a sa pe care i-o impune Constituția, în interpretarea Curții Constituționale. Curtea subliniază că interpretările ei au forță de Constituție. În sens contrar, Legea fundamentală nu s-ar putea bucura de efectivitate într-o societate democratică.

17. Termenele constituționale au fost instituite pentru a fi respectate, iar formarea guvernelor și numirea acestora după depășirea lor, ca urmare a unor proceduri care nu sunt caracterizate de bună-credință, de consultări plenare sau, *e.g.*, de transparență, nu pot justifica nicio excepție de la acestea.

(b) Cu privire la efectele refuzului Președintelui de a-și îndeplini obligațiile constituționale

18. Curtea reține că în situația unor blocaje instituționale, atunci când atribuțiile unor autorități nu sunt exercitate de către persoanele care ocupă funcțiile din cadrul acestora, indiferent de motivele acestor blocaje, dispozițiile constituționale instituie sancțiuni.

19. În Hotărârea nr. 28 din 17 octombrie 2017 Curtea a reținut că inacțiunea instituției prezidențiale, prin neexercitarea deliberată a atribuțiilor fie din motive obiective, fie din motive subiective, are consecințe identice, adică blocarea altor instituții. Așadar, Curtea a reținut că, în cazul refuzului deliberat al Președintelui de a-și exercita atribuțiile, consecințele sunt identice cu cele care survin în cazul imposibilității exercitării atribuțiilor din motive obiective, astfel încât soluționarea acestor situații trebuie să fie identică, prin instituirea interimatului. Inacțiunea deliberată a Președintelui Republicii Moldova nu reprezintă o noutate, din perspectivă constituțională. Președintele Igor Dodon a fost suspendat anterior pentru refuzul de a numi în funcție ministrul Apărării (Avizul Curții Constituționale nr. 2 din 20 octombrie 2017), pentru refuzul de a numi în funcție un viceministru și mai mulți miniștri (Avizul Curții Constituționale nr. 1 din 2 ianuarie 2018), pentru refuzul de a promulga o lege de completare a Codului audiovizualului (Avizul nr. 2 din 5 ianuarie 2018), din nou pentru refuzul de a numi în funcție miniștri (Avizul nr. 4 din 24 septembrie 2018) și, din nou, pentru refuzul de a promulga câteva legi (Avizul nr. 5 din 10 decembrie 2018).

(c) Constatarea circumstanțelor care justifică instituirea interimatului

20. Curtea constată că Președintele Republicii Moldova a refuzat dizolvarea Parlamentului de legislatura a X-a, contrar condițiilor articolului 85 alin. (1) din Constituție.

AVIZ PRIVIND CONSTATAREA CIRCUMSTANTELOR CARE JUSTIFICĂ
INTERIMATUL FUNCȚIEI DE PREȘEDINTE AL REPUBLICII MOLDOVA

21. Prin urmare, având în vedere faptul că Președintele a refuzat în mod deliberat să-și îndeplinească obligația constituțională de dizolvare a Parlamentului, Curtea reține că, în sensul articolului 91 din Constituție, Președintele Republicii Moldova se află în imposibilitatea temporară, din considerente subiective, de a-și exercita atribuția în discuție, fapt care justifică instituirea interimatului funcției pentru asigurarea exercitării acestei obligații constituționale.

22. Totodată, Curtea reține că, potrivit articolului 91 din Constituție, în cazul în care Președintele Republicii Moldova se află în imposibilitatea temporară de a-și exercita atribuțiile, interimatul se asigură, în această ordine, de Președintele Parlamentului sau de Prim-ministru.

23. Astfel, în baza articolului 91 din Constituție, pentru că hotărârea de alegere a Președintelui Parlamentului a fost declarată neconstituțională prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 14 din 8 iunie 2019, interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova trebuie asigurat de către Prim-ministrul în exercițiu, dl Pavel Filip, care va sesiza Curtea Constituțională pentru constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului de legislatura a X-a.

Din considerentele prezentate mai sus, în baza articolelor 85 alin. (1), 135 alin. (1) lit. f) și 140 din Constituție și a Hotărârii Curții Constituționale nr. 13 din 8 iunie 2019, Curtea Constituțională emite următorul

A V I Z:

1. Se constată ca circumstanță care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova în cadrul procedurii de dizolvare a Parlamentului refuzul deliberat al Președintelui de a-și îndeplini obligația constituțională de a sesiza Curtea Constituțională, pentru constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului de legislatura a X-a, cu emiterea ulterioară a decretului de dizolvare a Parlamentului și de stabilire a datei alegerilor parlamentare anticipate, fapt care reprezintă, potrivit articolului 91 din Constituție, o imposibilitate temporară de exercitare a atribuțiilor sale în acest sens.

2. În baza articolului 91 din Constituție, potrivit ordinii exercitării interimatului, Prim-ministrul în exercițiu, dl Pavel Filip, în calitate de Președinte interimar al Republicii Moldova va sesiza Curtea Constituțională pentru constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului de legislatura a X-a și, după caz, va emite decretul privind dizolvarea Parlamentului și stabilirea datei alegerilor parlamentare anticipate.

AVIZ PRIVIND CONSTATAREA CIRCUMSTANTELOR CARE JUSTIFICĂ
INTERIMATUL FUNCȚIEI DE PREȘEDINTE AL REPUBLICII MOLDOVA

3. Prezentul aviz este definitiv, nu poate fi supus niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Mihai POALELUNGI

Chișinău, 9 iunie 2019
ACC nr. 1
Dosarul nr. 113f/2019